

ZAKLJUČKI 35. NACIONALNEGA OTROŠKEGA PARLAMENTA ŠOLSKI SISTEM

7. aprila 2025 smo se osnovnošolci – predstavniki in predstavnice Otroških parlamentov iz vse Slovenije – zbrali v prostorih Državnega zbora Republike Slovenije na 35. nacionalnem Otroškem parlamentu (NOP). Glavna tema našega srečanja je bil šolski sistem. Tema je bila izbrana na predhodnem NOP, obravnavali pa jo bomo tudi še v prihodnjem šolskem letu 2025/26.

Zasedanje je otvorila in vodila predsednica Otroškega parlamenta Livia Zara Hauptman iz posavske regije. Udeležilo se ga je 116 mladih parlamentarcev, 24 učencev novinarjev ter 44 mentorjev in regijskih koordinatorjev. V delovnem predsedstvu so poleg Livie Zare sodelovale tudi Lara Čengija z Dolenjske, Sara Komac iz Kopra in Ana Julija Špan iz Sežane.

Ob začetku dogodka sta nas nagovorili mag. Urška Klakočar Zupančič, predsednica Državnega zbora RS, in Darja Groznik, predsednica Zveze prijateljev mladine Slovenije.

Na plenarnem delu zasedanja so se nam pridružili številni gostje:

Vera Granfol, poslanka; mag. Tamara Kozlovič, poslanka; Branko Zlobko, poslanec; Luka Mesec, minister za delo, družino, soc. zadeve in enake možnosti; Valentina Prevolnik Rupel, ministrica za zdravje; Rado Kostrevec, gen. direktor Direktorata za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo – MVI; Marko Rusjan, drž. sekretar na Ministrstvu za kulturo; Jože Ruparčič, namestnik Varuha človekovih pravic; Melita Jakelj, vodja oddelka za osnovno šolstvo - Zavod RS za šolstvo; Kristina Bratina, Zavod RS za šolstvo; Urška Lipovž, vodja kabineta na MDDSZ; Urban Boljka, Žana Marušič in Tamara Narat - vsi IRSSV; Tomaž Bergoč, Unicef Slovenija, in Tai Žnidarčič, Dijaška organizacija Slovenije.

V prvem delu zasedanja smo v štirih delovnih skupinah znotraj naslovne teme razpravljali o 4 podtemah:

- Odnosi in sodelovanje
- Učne vsebine in šola za življenje
- Metode in načini učenja/poučevanja
- Vrednote in odgovornost

Naše ugotovitve in zaključki so naslednji:

ODNOSI IN SODELOVANJE

Odnosi in sodelovanje so ključni za lažje spoprijemanje s težavami in lažjim oblikovanjem samopodobe posameznika. V šolskem okolju se vzpostavljajo različne vrste odnosov: med učenci, med starši in učitelji, med šolskimi delavci. Vsi ti odnosi pomembno vplivajo na splošno vzdušje oziroma klimo v šoli. Posebej pomembni so odnosi med učenci ter odnosi med učenci in učitelji.

Ugotovili smo, da učiteljem pogosto primanjkuje avtoritete. Nekateri učenci se do mlajših učiteljev obnašajo kot do sovrstnikov. Vzrok za izgubo avtoritete deloma tiči tudi v pritiskih staršev na učitelje, saj starši pogosto bolj verjamejo otrokovim besedam kot učiteljevim. K zmanjšanju avtoritete in spoštovanja

do učiteljev pa prispeva tudi razširjena uporaba informacijskih sredstev (družbena omrežja, mediji). Izjemno pomembno je, da učenec zna samostojno stopiti v dialog z učiteljem, prevzeti odgovornost za svoja dejanja in v reševanje težav le v izjemnih primerih vključiti starše. Odnos učenca do učitelja je v veliki meri odraz vzgoje doma, zato pomanjkanje spoštovanja ostaja osrednji razlog za upad učiteljeve avtoritete.

Opozorili smo tudi na neučinkovitost kaznovanja v šolah. Najpogosteje se učitelji poslužujejo vpisa v e-Asistenta, kar pa ne zadostuje za spremembo vedenja učencev. Pogosto se zgodi, da učitelj popusti, kar učencu sporoča, da so posledice za neprimerno vedenje zanemarljive, zato učenec iz svojih napak ničesar ne izlušči.

Pogovarjali smo se tudi o tem, kdaj je primeren prijateljski in zaupni odnos med učencem in učiteljem. Večkrat je bilo poudarjeno, da tak odnos olajša iskanje pomoči pri učitelju. Težava pa nastane, kadar ta odnos privede do favoriziranja, kar ruši občutek pravičnosti. Ključna temelja uspešnega sodelovanja in odnosa sta spoštovanje in empatija, ne pa nujno prijateljstvo. Učitelj bi moral biti zaupanja vreden odrasli, ki učencu nudi varno okolje in ne "izdaja" naprej učenčevih osebnih informacij.

Za pozitivno šolsko okolje in dobro delovanje v šolski skupnosti so izjemnega pomena tudi medvrstniški odnosi, torej odnosi med učenci. Pomembno je, da starejši spodbujajo mlajše ter so drug do drugega spoštljivi. Medsebojna pomoč in sodelovanje v razredu sta zelo pomembna za učence, za njihovo počutje. Želimo več medvrstniških druženj, druženj med različnimi generacijami. Najpomembnejše je, da smo odprti, sprejemamo nove učence, da se med seboj podpiramo in spoštujemo.

Predlogi:

- Uvedba osnov bontona že v prvi triadi (osnove spoštljivega vedenja že od začetka šolanja).
- Večja avtoriteta učiteljev - tudi pri kaznovanju (trenutne kazni niso učinkovite). Učitelji potrebujejo večjo avtonomijo pri ukrepanju.
- Obvezne govorilne ure za vse starše. Starši bi bili bolj informirani glede obnašanja svojih otrok v šoli, tudi učitelji in starši bi se bolje spoznali (povezovanje, sodelovanje).

UČNE VSEBINE IN ŠOLA ZA ŽIVLJENJE

V prvem delu razprave sta bili v središču dve ključni vprašanji: kateri šolski predmeti se osnovnošolcem zdijo najbolj koristni in katere uporabne vsebine bi bilo smiselno pogosteje vključevati v redni pouk? Udeleženci so izrazili željo po večjem številu ur gospodinjstva in etike. Omenjena je bila uvedba novih predmetov, med njimi ekonomija, psihologija, finančna pismenost in osnove računalništva. Učenci so izpostavili, da pogrešajo osnove prve pomoči ter razvijanje motoričnih spretnosti pri urah športne vzgoje. Dekleta so izrazila željo po več kuhanja, fantje pa željo po učenju osnovnih veščin uporabe orodja. Udeleženci so izrazili željo po spremembah pri poučevanju angleščine. Menijo, da bi bilo bolje, če bi se pri pouku več časa namenilo govornemu izražanju, saj se nam zdi, da zgolj poudarjanje slovnice ni dovolj učinkovito.

Izpostavili smo tudi pomanjkanje empatije – tako v odnosih med učitelji in učenci kot tudi med samimi učenci. Menimo, da bi se empatije morali učiti drug od drugega, saj se lahko le na tak način osebno in duševno izboljšamo.

Večina nas je bila enotnega mnenja, da bi morale šole bolj spodbujati ustvarjalnost učencev. Želimo si več praktičnih predmetov, več vsebinskega in manj podatkovnega znanja. Ugotovili smo namreč, da se veliko praktičnega pouka konča z nižjimi razredi osnovne šole. Potrebujemo več "šole za življenje", saj se potem, ko pridemo iz šolskih klopi, v določenih situacijah ne znajdemo.

V drugem delu razprave smo ugotovili, da ima prostovoljstvo pomembno vlogo pri osebnostnem razvoju. Veliko mladih parlamentarcev se prostovoljnih dejavnosti redno udeležuje in pri delu zelo uživajo. Med razpravo smo naleteli tudi na primere šol, kjer prostovoljstvo ni promovirano ali sploh ni omogočeno. Menimo, da bi bilo treba učence seznaniti s pomenom prostovoljstva in dobrodelnih dejavnosti ter jih spodbuditi k sodelovanju. Šolskim skupnostim predlagamo, da prostovoljstvo vključijo med obvezne izbirne vsebine.

Strinjali smo se, da bi lahko učencem omogočili počitniška in medletna dela po lastni izbiri, saj bi nas to naučilo delavnosti in nam pomagalo pridobiti boljši vpogled v svet dela, ki nas čaka v prihodnosti. Predlagali smo, da bi šole gostile mlade strokovnjake iz različnih poklicev, ki bi učencem predstavili svoje delo ter jih tako informirali o možnostih poklicne poti. Menimo, da bi morale imeti vse šole, ne glede na velikost oziroma število učencev, dostop do tovrstnih predavanj in predstavitev.

Dotaknili smo se tudi javnega nastopanja, pri katerem predlagamo več dela v skupinah in pripravljanja predstavitev o različnih temah na različne načine. To pripomore k razvoju komunikacijskih veščin. Kot primer dobre prakse smo izpostavili projekt ERASMUS+, ki ga učenci cenimo in se veselimo novih priložnosti, ki nam jih šole ponujajo v okviru takšnih projektov.

Predlogi:

- Večje število ur gospodinjstva in tehnike.
- Učinkovitejše poučevanje angleščine – s poudarkom na govornih spretnostih.
- Uvedba novih predmetov, kot so ekonomija, psihologija, finančna pismenost in osnove računalništva.
- Uvedba prve pomoči in več vaj za razvijanje motoričnih spretnosti pri športni vzgoji.
- Uvedba prostovoljskih dejavnosti kot obveznih izbirnih vsebin.
- Učencem omogočiti počitniška in medletna dela po izbiri za razvoj delovnih navad.
- V šole povabiti mlade strokovnjake z različnih področij, ki bi predstavili svoje poklice.

METODE IN NAČINI UČENJA/POUČEVANJA

Najprej smo se pogovarjali o tem, katerim osebam v šolskem okolju najbolj zaupamo. Gre za osebe, ki izkazujejo vrednote: marljivost, prizadevnost, spodbudnost in podpora učencem, trud in predanost svojemu delu. Cenimo učitelje, ki ponujajo veliko vaj, izvajajo dopolnilni pouk, prilagajajo metode poučevanja, iščejo naš potencial ter omogočajo skupinsko delo. Ključno je, da znajo snov predstaviti na zanimiv način in nas spodbuditi k učenju, saj se tako lahko razvije tudi bolj prijateljski odnos med učiteljem in učenci.

V pouk bi morali vključevati tehnologijo ter predmete, ki bi nas učili delati z njo. Opažamo, da se veliko učiteljev s tehnologijo ne znajde. Pouk bi moral vključevati več eksperimentalnega dela, slikovnega gradiva in konkretnih predmetov, ki bi pomagali pri boljši predstavi snovi.

Želimo si tudi več projektnega dela, več jasnosti o ciljih šolske ure in več ponavljanja, saj je učne snovi veliko, to pa pomeni, da moramo učenci velik del nalog opraviti doma.

Opažamo potrebo po povezovanju vsebin med predmeti, saj bi to pripomoglo k bolj aktivnemu vključevanju v pouk. Aktivni pouk je ključen, saj se pogosto zgodi, da izgubimo koncentracijo, posebej kadar je pouk pasiven – ko učitelj sedi, mi pa samo prepisujemo PowerPoint prosojnice.

Zavedamo se, da se učimo na različne načine, zato bi morali vključevati raznolike učne metode. Predlagamo tudi spremembe v pedagoškem študiju, da bi bodoči učitelji dobili boljše orodje za delo z različnimi učenci. Izpostavili smo tudi pomen sprotnega učenja, ki je odgovornost in dolžnost učencev, pri čemer bi nas morali učitelji spodbujati.

Ugotovili smo, da raven znanja med šolami ni enaka. Zavzemamo se za bolj enoten in pravičen sistem ocenjevanja ter boljše razporejanje ocenjevanj. Prav tako si želimo pravičnejšega sistema dodeljevanja statusov (npr. status športnika, status umetnika).

Predlogi:

- Aktivnejši in zanimivejši pouk.
- Boljša razporeditev ocenjevanja.
- Pravičnejši in enotnejši sistem ocenjevanja.
- Spodbujanje sprotnega učenja.
- Povezovanje učnih vsebin med različnimi predmeti (tematsko in vsebinsko povezovanje za boljše razumevanje in uporabo znanja).
- Več predmetov in vsebin, povezanih z uporabo tehnologije; usposabljanje učiteljev za delo z njo.
- Pravičnejši sistem dodeljevanja statusov.
- Prenova pedagoškega študija (posodobitev izobraževanja bodočih učiteljev, z večjim poudarkom na raznolikosti učencev in sodobnih učnih metodah).
- Vključevanje otrok in mladih v šolske reforme (mnenje učencev mora imeti vpliv pri načrtovanju sprememb v šolstvu).

VREDNOTE IN ODGOVORNOST

Razmišljali smo o tem, katere vrednote bi morala šola najbolj spodbujati ter zakaj so vrednote pomembne. Ugotovili smo, da so učenci v osnovnih šolah zelo različni in da med njimi obstajajo velike razlike – prav zato je še toliko bolj ključno spodbujati razvoj strpnosti in sočutja. Menimo, da bi morala šola tem vidikom posvetiti bistveno več pozornosti. Posebej pomembno se nam zdi razvijanje medvrstniške strpnosti znotraj šolskega okolja.

Ugotovili smo tudi, da niso pomembne le osebne vrednote, ki posamezniku pomagajo v življenju, temveč tudi skupne, kolektivne vrednote, ki omogočajo sobivanje in sodelovanje v skupnosti. Te vrednote predstavljajo temelj, na katerem lahko kot posamezniki v družbi uspešno delujemo.

Pomembno se nam zdi, da ne sledimo "črednemu nagonu", ampak da znamo razmišljati kritično, presoјati lastne vrednote in jim slediti. Želimo si vzgojo, ki bo spodbujala ravno tak način razmišljanja – razmislek o vrednotah in razvijanje kritične misli.

Učenci opažamo tudi neravnovesje med tem, kar se v šoli govori o spoštovanju, in dejanskim ravnanjem. Od nas se pričakuje, da bomo spoštljivi, učitelji pa spoštovanja do učencev ne izkazujejo vedno. Težava ni le v tem, da učitelji pogosto ne upoštevajo potreb učencev, ampak tudi v tem, da spoštovanje pričakujejo zase, ne da bi ga nujno vračali.

V šoli se o vrednotah začne govoriti prepozno in premalo pogosto. Z njihovo obravnavo bi morali začeti že v zgodnejših letih, saj bi to otrokom omogočilo, da prej razvijejo razumevanje lastnih vrednot ter spoštovanje do drugih.

Solidarnost in medsebojna podpora med učenci bi morali biti bolj spodbujeni. V trenutnem šolskem sistemu se pogosto daje prednost tekmovalnosti, kar slabi občutek povezanosti. Učenci pogosteje odklonijo pomoč vrstnikom, namesto da bi jo ponudili.

Učenci menimo, da moramo najprej urediti svoje vedenje in biti zgled drugim, če želimo ustvarjati zdrave odnose. Pomembno se nam zdi, da smo empatični, prijazni in strpni ter da podpiramo sošolce, še posebej tiste, ki so nekoliko drugačni, pri vključevanju v družbo. Zato bi si želeli več tutorstva in medvrstniških stikov, ki bi krepili solidarnost in sodelovanje.

Zdi se, da je delavnost vrednota, ki jo učenci v osnovni šoli zaznavamo v primanjkljaju. Prav tako naj bi učencem primanjkovalo tudi discipline in organiziranosti.

Šola bi morala dati več priložnosti za sodelovanje in dobrodelnost, graditi odnos do dobrodelnosti. Učenci cenimo pomen dobrodelnosti in jo dojemamo kot zelo pomembno, a menimo, da znotraj šolskega sistema zanje ni dovolj prostora. Menimo tudi, da šola premalo spodbuja vrednote, ki omogočajo skupno sobivanje, kot so solidarnost, strpnost in pozitivni medosebni odnosi – tako med učenci kot tudi med različnimi generacijami.

Predlogi:

- Zgodnejša in pogostejša obravnava vrednot.
- Spodbujanje medvrstniške strpnosti in sočutja.
- Spodbujanje solidarnosti pred tekmovalnostjo.
- Več prostora za dobrodelnost in prostovoljstvo.

Tema 36. Otroškega parlamenta v prihodnjem šolskem letu 2025/26 ostaja enaka: Šolski sistem.

Ljubljana, maj–julij 2025